

tem non est proprie objectum non ens, seu non factum, sed ens existens, et factum. Non existens ergo, seu annihilatum, et non factum non continetur proprie sub omnipotentia, sed consequenter, quatenus per non actionem, et subtractionem concursus resultat; et ita docet S. Thomas q. 1 de potentia, art. III, non autem est objectum directe factum ab omnipotentia, sed oppositum objecto quod directe fit, et illud est directe objectum, quod directe est factibile, non quod resultat, et consequitur ex non facere. Et sic recte dixit Cajetanus in hoc articulo tertio, quod non ens continetur sub omnipotentia sicut objectum oppositum, id est, non ens sumptum pro non existente, quod non implicat contradictionem, et sub non implicans contradictionem includitur. Nec meminit quoad hoc illius similitudinis de visu erga tenebras, dicendo quod sunt proprium objectum visus.

QUOMODO INFINITAS OMNIPOTENTIÆ
DEMONSTRETUR?

XXXII. D. Thomas in præsentis articulo secundo probat infinitatem divinæ potentiae ex subjecto, quia consequitur ad essentiam infinitam. Vasquez hic disput. III, cap. II contendit cum Gregorio eam infinitatem probandam esse ex objecto in quod potest, et non sufficienter probari ex infinitate subjecti. Non probatur sufficienter ex subjecto, quia licet potentia infinita, si daretur, non posset competere essentiae finitæ, tamen quod detur talis potentia infinita petendum est ex objecto: si enim objectum infinitum non sit possibile, non dabitur potentia infinita, licet subjectum infinitæ essentiae sit. Probatur quidem ex essentia infinitas potentiae in ratio-

ne entis, quia identificatur cum entitate infinita, sed non probatur infinitas in ratione virtutis, et activitatis. Ipse vero Vasquez cum Gregorio ex objecto probat infinitatem potentiae, quia dantur objecta, quæ non possunt esse, nisi a potentia infinita: ergo datur potentia infinita. Consequentia est nota. Antecedens probari potest. Primo, quia species rerum producibiles sunt infinitæ, licet simul produci non possent. Sed hoc est dubium apud multos, inquit Vasquez, quia multi negant esse possibles infinitas species rerum, et saltem hoc non probatur ab his auctoribus. Secundo, probat Vasquez (et placet ei ista probatio) quia quodlibet corpus est habile ut moveatur velocius ac velocius sine termino: ergo aliqua potentia debet dari a qua possit velocius ac velocius sine termino moveri: ergo illa est infinita, quia si esset finita haberet terminum in movendo velociter; et sic non posset velocitas crescere in infinitum. Tertio, ponit exemplum, quia potentia Dei potest singularia in infinitum sine termino producere, non solum decursu temporis, sed etiam simul: si autem terminum habent, non posset ultra illum producere plura simul.

XXXIII. Cæterum istæ rationes debilissimæ sunt, et valde dubium fundamentum assumunt ad probandum rem certissimam, qualis est infinitas omnipotentiae Dei, quæ est infinitas non ad aliquem effectum determinatum, et in genere determinato tantum, sed simpliciter in omni genere. Et relicta prima ratione, quam ipse etiam Vasquez rejicit, secunda nihil ponderis habet. Nam in primis circa assumptum potest aliquis hæerere an possit corpus velocius ac velocius moveri in infinitum sine termino: naturaliter enim sicut omnia corpora in aliis formis et qualitatibus, et moti-

bus suum terminum habent, ita et in velocitate: supernaturaliter autem, et ratione potentiae obedientialis posse in infinitum moveri, est idem ac dicere quod in ordine ad potentiam infinitam Dei possunt in infinitum moveri. Sed hoc est supponere quod datur potentia infinita; et sic peritur principium.

Sed quidquid sit de hoc, adhuc dato illo antecedente, quod debet dari potentia infinita ad movendum infinita velocitate corpus, certe illa non datur ad movendum infinita velocitate in actu, et categorematice: hæc enim, ut ipse Vasquez dicit, non potest dari; destrueret enim motum, quia moveret in instanti, sed est ad movendum infinita velocitate syncategorematice, id est, majori ac majori sine termino, quæ tamen debet actu dari in aliqua virtute quæ possit omnem illam velocitatem efficere. Sed ex tali velocitate syncategorematice infinita, non infertur potentia infinita simpliciter, de qua infinitate loquimur in præsentis, qualis est infinitas virtutis Dei. Patet hoc in primis, quia solum infertur infinitas in effectu determinato, scilicet in velocitate motus corporalis: ergo solum infertur virtus infinita in genere determinato, scilicet in genere movendi corpus. Rursus cum ista velocitas infinita, solum sit syncategorematica, non infert potentiam infinitam infinitate increata, sed sufficit creata, quia quacumque potentia creata posita, quæ potest velociter movere, potest alia creata superior fieri, quæ velocius moveat, v. g. dato uno Angelo, qui velociter moveat hoc corpus velocitate ut tria, potest creari superior, qui velocitate ut quatuor moveat, et alius qui ut quinque; et sic in infinitum intra limites angelicæ, et creatæ virtutis: ergo ex eo quod corpus sit in infinitum velocius mobile, non

infertur quod detur potentia infinita infinitate creata, sed infinitate creata syncategorematice majori, ac majori in infinitum.

XXXIV. Postrema ratio Vasquez nihilo magis probat; tum quia assumit pro fundamento ad probandum rem certissimam, scilicet infinitatem simpliciter divinæ potentiae, rem incertissimam, scilicet quod sit producibile infinitum simul, seu infinitum categorematice, quod est opinionis valde incertæ; tum dato quod essent producibilia infinita singularia simul, vel illa essent infinita singularia in una specie tantum, v. g. infiniti lapides, vel leones, vel infinita individua in infinitis speciebus possibilibus. Hoc secundum est supponere probandum, scilicet quod possunt dari infinitæ specie rerum, quod, ut Vasquez dicit, multi dubitant, nec est stare in ratione allata de infinitate singularium præcise, sed adjuncta infinitate specierum possibilium, quod assumitur, sed non probatur. Si vero dicatur primum, ex eo non colligitur infinita virtus simpliciter, sed solum in illo genere, et secundum quid: potest enim virtus superioris ordinis facere omnia quæ sunt inferioris ordinis, sicut cælum habet virtutem ad omnem alterationem, et ad omnia generabilia, et consequenter ad infinita illius generis. Et præterea quod cælum successive produceret infinita generabilia, ut si cælum esset ab æterno, non infert infinitam virtutem in cælo, ut recte ipse Vasquez ibi capite primo observat contra Durandum volentem infinitam potentiam Dei colligere ex infinitorum productione successiva: ergo neque ex productione infinitorum simul: nam quod illa quæ producuntur successive durent, seu conserventur simul postquam producta sunt, aut non durent, per accidens est virtuti

producenti, nec eam auget, aut minuit; et similiter quod omnes illos effectus simul producat, non exigit infinitatem simpliciter, sed virtutem ad omnia quæ sunt illius speciei, et applicationem materiæ ad omnia illa requisitæ, quæ si non detur, non ex defectu virtutis desinent illa produci, sed ex defectu materiæ, et ita eandem virtutem supponunt in agente, ac si infinita producerentur, et illa tota categorematice, et simul existit in subjecto, licet effectus successive producantur.

XXXV. Quare ratio D. Thomæ est quæ efficaciter probat infinitatem potentiæ divinæ, non quidem ex infinitate objectorum possibilium: est enim id probare per aliquid ignotius: unde enim constat hæc objecta esse infinita? Præsertim cum possibilitas eorum non præsupponatur ad essentiam divinam, sed ex participatione ejus derivetur. Quare ut efficacia rationis D. Thomæ perspicua sit, sic explicari debet. Deus habet esse seu essentiam infinitam: ergo est infinitis modis imitabilis et participabilis, quia nullum finitum, nec finitus numerus perfectionum potest adæquare infinitam perfectionem, et essentiam, quam Deus habet: ergo si a finitis et limitatis creaturis participabilis est, ut participari videmus, oportet quod infinitis viis participabilis, et imitabilis sit, quia in se infinitæ perfectionis est. Rursus ergo potentia executiva talis essentiæ, infinitæ virtutis est. Patet, tum quia potentia executiva in primo ente non est accidens, sed ipsamet substantia, et essentia Dei, et ita si essentia est infinitis modis participabilis, ista est infinitis modis executiva; tum quia etiam si esset distincta, est una: ergo tam infinita est in exequendo, et agendo per modum virtutis, sicut essentia per

modum continentiæ, et radiceis. Ratio ergo D. Thomæ probat infinitatem potentiæ in activitate, et virtute operativa ut virtus est, et infinitatem in objectis possibilibus, quia horum possibilitas, et imitabilitas infinita ex infinitate essentiæ desumitur.

An vero ex creatione, seu modo operandi ex nihilo, et modo conservandi creaturas cum tanta dependentia, quod ex suspensione concursus possint creaturæ annihilari, probetur infinitas in modo operandi, et consequenter in virtute et potentia operativa, dicemus circa quæstionem XLV, infra agendo de creatione.

XXXVI. Et nota quod ex ratione D. Thomæ sic intellecta infertur infinitas potentiæ, tam intensiva, quam extensiva. Nam infert infinitam participabilitatem, et infinitos modos participationis in re creata, seu ente finito ab infinita continentia, et imitabilitate Dei. Inter modos autem participabilitatis, et est intensio, et extensio: qui enim potest omnia, potest omni modo, quia in ly omnia, etiam modi includuntur: hi enim etiam ad participationem Dei pertinent. Differunt tamen infinitas intensiva, et extensiva potentiæ, quod infinitas extensiva respicit numerum, seu multitudinem rerum producibilium, intensiva autem respicit graduationem majoris ac majoris perfectionis sine termino, tam in eadem specie, seu genere (sicut calor potest magis ac magis intendi) quam in diversis, sicut una species aut genus graduatur supra alia. Et totum hoc habetur ex diversa participatione, et imitatione Dei, qua secundum diversos gradus seu perfectiones imitabilis est ab infinitis rebus. Intentio autem virtutis non ex parte effectuum producibilium, sed ex parte efficacitæ ipsius actionis, et modi operandi sumitur, per

non ex parte actionis, ut est in operante, sed ut attingit effectum, ut optime dicit S. Thomas quæst. I de potentia, art. III, quia ut est in operante, est idem cum entitate divina: et sic semper est infinita, nec potest intendi, aut remitti, vel diversas graduationes habere. Potest autem secundum quod attingit effectum, diversas graduationes in perfectionibus dandis attingere; et sic magis intensive usque in infinitum operari; quod totum provenit ex diversa participabilitate, et imitatione divinæ perfectionis, quæ etiam diversa graduatione perfectionum imitabilis est, sicut et diversa extensione, seu numeratione rerum producibilium, quia data qualibet, potest alia fieri in numero, et extensione, sicut in intensione, qualibet perfectione graduata, potest alia majoris graduationis fieri. Videatur D. Thomas citata quæstione prima de potentia, art. III.

ARTICULUS II.

Utrum potentia executiva distinguatur in Deo, nostro modo intelligendi, ab intellectu et voluntate?

I. Supponimus dari in Deo potentiam activam per modum principii respectu effectuum, licet non respectu actionis, ut supra disp. IV, art. II, probavimus, et D. Thomas docet in hac quæstione, art. I ad III. Et dare tale principium creaturarum, quia creaturæ procedunt a Deo, et sunt effectus ejus, et participatæ ab ipso: ergo datur principium in Deo a quo sunt creaturæ. Difficultas est, an hoc principium prout exequens, et operans effectus ad extra sit distinctum attributum ab intellectu, et voluntate.

Multi (etiam ex recentioribus) sentiunt cum Durando in I, dist. XXXVIII,

qu. I, distingui in Deo attributum potentiæ exequentis ab intellectu, et voluntate, sicut in nobis distinguitur realiter potentia motiva executiva a cognoscitiva dirigente, et voluntate inclinante; sic in Deo distinguuntur illa attributa ratione, non realiter.

II. Fundamentum unicum est, quia in Deo datur fundamentum ad distinguendum ratione attributum potentiæ a voluntate, et intellectu, non minus quam alia attributa: ergo non est negandum distingui. Consequentia est certa. Antecedens probatur, tum quia intellectus respicit, et attingit tam rem increatam, quæ est Deus, quam creatam, possibile et impossibile, voluntas etiam attingit Deum, et creaturas, et voluntate inefficaci etiam impossibilia; potentia autem executiva solum rem creatam possibilem attingit: ergo habent sufficiens fundamentum ut distinguantur ratione; tum quia intellectus, et voluntas secundum suas proprias rationes dicunt actus immanentes, ille quidem cognoscendo, et dirigendo, ista libere volendo; executiva autem potentia dicit actionem transeuntem et non est formaliter volitio, sed ex volitione derivatur: hæc enim causalis est vera: Deus creat, quia vult, et a fortiori quia cognoscit: ergo distinguitur a voluntate, et intellectu ratione, tum denique, quia voluntas, et omnipotentia considerantur in Deo per connotationem ad potentias quæ sunt in nobis, in nobis autem distinguitur voluntas a potentia executiva, seu motiva: ergo et in Deo per considerationem nostram. Favet huic sententiæ D. Thomas hic art. I ad IV, in prima solutione.

III. Molina hic art. I, disp. II, tenet potentiam, seu principium operandi in Deo non esse intellectum, et voluntatem divinam immediate, ut